

Vadászati tárcza.

Az Ung-felvidéki őszi vadászatok és cserkészetek fővadra.

(Folytatás.)

Bár még csak szeptemberhó 19-ét irtuk, már is elmondhattuk Burns-sal:

»Novemberi szél zúg, zokog, sír szomorún,

A rövidülő nap nem süt át a borún.«

midőn mondott nap reggelén sátorfánkat a czélból szedtük össze, hogy a rőt vad kedvenz és állandó tanyáját Turia-Polenát keressük fel. Ezen hely Ungmegye határszélét képezve, szomszédos gróf Schönborn vaddús beregi uradalmával, és a „Róna“ havas egyik K. Ny. irányu völgyének torkolatánál fekszik.

A „Róna“ hegytömb egy-egy mélyen behorpadó nyeregháttal szakadatlan összefüggésben van a „Kulicza“ és „Osztra“ havasokkal, és a 4395 lábnyi magas kúpjából kinyuló $2\frac{1}{2}$ mérföldnyi eszményi sugár által képzett körben, elegyes állabokból képzett erdőségek, legelők és réteken kívül, egyeben a szem tekintetét nem legeltetheti.

Ezen kiterjedt kör egyik sugaraként tűnik elé a Sipot patak által képezett völgy, a melynek góczába törekedtünk ma estve, hogy a jövő heti vadászatok és cserkészetek központtal birjanak. A nyaktöréssel lépten-nyomon rémitgető út, folytonosan a Sipot patak csergedező hullámaival párhuzamosan halad, és kedvező alkalmat nyújt a bércki csermelyek fürgén eviczkelő piros pettyes lakójára a nemes pisztránggra akár horgászni, akár lesekedni!

És habár mi mindnyájan igazat adtunk Tschudi eme költemény részletének:

»Sieh' doch, sieh', wie kann sie hüpfen?

Und so unverlegen schlüpfen,

Durch den höchsten Klippensteg,

Grad' als wäre das ihr Weg.«

mindazáltal a sport ezen nemével máma bibelődni nem akartunk, nemesebb élvezet várván, és megelégedtünk azzal, hogy Mr. Ducrot-t a kitűnő horgászt figyelmeztessük arra, hogy annyiban kár, hogy horgász készülékét el nem hozta, amennyiben itt ebbeli szenvedélyének pohárszinig áldozhatott volna. Különben pedig semmi baj nem lesz, mert a mi orosz halászaink meritő szákaikkal, eme rendkívül ragadozó s falánk állatkák ideai állományát bizonyynyal meg fogják érdekünkben tizedelni.

Sebes ügetésnek eredtünk, nem törődve azokkal sem, kik a társaság derültségére a nyeregből lemaradtak, mert egyes nyalatókat és folyárhelyeket utközben meg akartunk tekinteni, hogy meggyőződést szerezzünk a rőt vadállomány nagyságáról.

Az erdő mélyén, dagonyák közelében részint korhadt tuskók belébe, részint omolványok derekába vágott lyukakba illesztve egymás után mintegy öt sózót találtunk, és a körülöttük látott erős gázlatból azon biztos következtetést vontuk, hogy a legközelebbi napokra tervezett vadászatok és cserkészetek eredménytelenek nem lesznek.

Az utolsó nyalató megsejmlélése közben, az állandó eső biztos jelzőire néhány tűzöltre (Salamander) bukkantunk, melyek lomha mozgulataik s nehézkes járásukkal Mr. Ducrot érdeklődését magukra vonták, miután a természet szabad ölen nem volt eddigelé ilyeneket alkalma látni. Érdeklődéssel beszélte, hogy a londoni aquariumok ezen disze (?) Londonban 10 schillingen árusítatják, mire gróf Széchenyi Béla úr füszeres humorral, „kiviteli tűzöl társulat” alakítására hívta föl a társaságot, buzdító példakép Mr. Ducrot úr mottozására intvén, ki keszkenőjébe, moha közé rejtegetve két tűzölt legott zsebre dugott, azon szándékkal, hogy viszi azokat Londonba! Célzatával keserű reggelre virradt azonban másnap, mert a lusta állatkák rejthelyükből kionszva, András, a vadász czimboraság porkolábja által, mint csunya férgek lettek közhahota között kivégezve, midőn azokat a sátor küszöbén fölfedezte!

Esteledett, mire a Sipot és Vojvodina patakok által képezett földnyelven, a bükk törzsekből összerótt vadásztanyához a karaván megérkezett. A sátrak hevenyében felüttettek, és miután minden elhelyezkedett volna, lobogó tűz mellett gróf Széchenyi Béla úr köré csoportosultunk, ki chinai utazását és oroszán vadászatának érdekesebb részleteit vonzóan ecsetelte; szünetek csak akkor állván be, midőn egy-egy hatalmas szarvas barczogásával recsegő hangokat küldözött át a néma éji csöndben.

Késő éjjel azzal nyugodtunk le, hogy majd másnap örömmel fogjuk Scot Walterrel dudolni:

»Zöld erdőn élni, mi vig, mi jó!
Pintyőke ha szól, fütyönt a rigó!
Szarvas ki-kiesörren, tiz eb csahol körben,
S jó kedvű vadász kürtje vigan hahotáz.«

Hús éj után, a midőn egyik oldalunkat a tábortüze perzseli, másikat pedig a fagyos északi szél dermeszti, élénkebb lesz az ember, s vágyat érez hosszabb sétát tenni a szokottnál. Talán ezen körülménynek tulajdoníthatók, hogy a társaság korán talpra állott, és az első hajtásra szánt „Vitrovi pohárj“-nál (szeles medencze) kora reggel sorakozott.

Hosszú vonalat képezve kusztunk fel, egy majdnem függélyesnek látszó hegy hágóján, elől a puskások élükön gróf Erdődy György úrral, utánuk hosszú rajban a hajtók. Még alig haladtatuk meg felét a hágónak, midőn egy erős dördülést s utána robajos csörtetést hallunk! mire csakhamar megtudjuk, hogy az, a cserkészve előrehaladó gróf Erdődy úrtól eredt, ki mintegy 400 lépésnyiről lőtt egy 16-osnak látszó szarvasra, és ezzel kockára tette a legtöbbünk nézete szerint a hajtást!

Ennek daczára, és mert a Liebich által különös tulajdonságul ecsetelt azon szokását a gimeknek, melynél fogva ezek hajtóvadászatok alkalmával a sűrűségekbe elrejtőzve, a hajtókat elvonulni engedik, anélkül hogy ottlétüket elárulnák, mi is ismerjük, a híres „Vitrovi pohárj“ hajtásnak kikoczogatását azzal határozzuk el, hogy ennek lefolyta után a sebvért eresztett agancsár nyomozására fogunk indulni.

A határozatot gyors kivitel követi, és azon örvendetes ténynyel lepi meg a lövészsört, hogy arra 17 szarvas tör ki! A véletlen úgy akarta, hogy az itt lőhetőül megállapított tizenkettősön felüli szarvasok a lövonal azon részén ötlöttek ki, a hol a vadászoknak inkább riasztó, mint öldöklő szerepük volt, és habár a puska tusával való riasztgatást meg is tették, mindazáltal az erősebb gimek áttörtek, és a lövonal derekára, részben csaposok és villások, részben pedig ünők és suták jutottak csupán, a melyekre lövés csakugyan nem ejtetett, bizonyságául annak: hogy az irányadó vadász urak csakugyan nemes vadászok!

A többeken vadászlázt rögtönzött hajtás után, a sebzett tizenhatos nyomozására indultunk, azonban eredménytelenül, mert az eleinte az almon dúsan jelentkező sebvér később teljesen megszűnt, és azt látszott igazolni, hogy a sebzés oly mély heveder vagy béllövést képezett, mely nemesebb részt nem talált.

Az e napra tervezett második hajtást a csapázók késő vissza-

kerülése folytán, majdnem félhomályban ejtők meg, s talán ennek volt tulajdonítható, hogy az eredménytelenül folyt le.

Szeptemberhó 21-ére a legérdekesebb hajtások egyikét rendeztük. Ez a „Róna“ havas lábazatába mélyen beékelődő „Duplavi kameny“ (Odvas kő). E napra csak egy hajtás volt tervezve, mert ennek lefolyása után a cserkészést akartuk megindítani, lévén e fölött a „Róna“ havas egy nagy kiterjedésű lábán oly kedvező terepviszony a barkácsolásra, hogy itt már az első évben is minden előkészület nélkül gróf Erdődy ur szép eredménynyel tartott lesjárásokat.

Ezen élénk tüzeléstől viszhangozni szokó hajtás arról lévén nevezetes, hogy az a rőtvadnak állandó tanyája, s hogy ebben lövésnek esnie kell, nagy visszatetszés mellett zajtalanul ötlött ki a hajtóvonal a lövészsor előtt, mert a hajtók is csak némi rezgetést véltek hallani, és friss csapákon kívül egyebet nem láttak!

Mig a havasi háttér által a festői csoportozatok színezetét nyerő hajtók s vadászok, a sajátságos eset fölötti csodálkozásuk esetelésével untatják egymást, megjelenik gróf Széchenyi Béla ur, majd Cornides erdész, s a hajtás hírnevét megmentik abbeli előadásukkal, hogy egy tapasztalatlan csapos vezérlete alatt egy 5—6 darab üő és sutából álló konda mérte át a pagonyt, miután a csapos alig néhány lépésnyi távoból a mozdulatlanul állott nevezett két vadászt bámészan körülszimatolta volna.

A hajtás hírneve tehát meg lett mentve, de vadászaink hevélytelensége fölött rejtélyes mendemondák keletkeznek, mert az eddig rendszeretlen vadászathoz szokot itteni véd- és hajtószemélyzet azon kiadott szabályt, melynél fogva 12-ösön aluli szarvast löni nem szabad! egyáltalában megérteni nem tudja. A helytelenítő észrevételek, titokzatos tanácskozások még javában folytak, midőn az előrehaladt délutáni idő folytán hajtók és vadőrök, néhány szemesebb kivételével, a levonulásra megkapják a parancsot, mi pedig cserkészni indulunk.

A „Róna“ havas, a melynek alsó hágóján állunk, egyáltalában nem a havasok, de a tarlák (Almen) jellegével bír. Egyetlen, hullámos, mintegy 2500 k. holdnyi legelőterületet tartalmazó kárpáti homokkő képletből álló tarmagaslatot képez, melyen számtalan morenaszerű vájat létezik; észak és északkeleti lejtői a szó teljes értelmében meredélyeket alkotnak, az itt-ott kimeredező szirteket pedig ritkás havasi éger bokrok (alnus alpina) takarják el félig-meddig,

elég búvhelyet nyújtva a lesjáró vadásznak. A déli és nyugoti lejtők ellenben, a hol szintén a legmagasabb fanövényzeti övet a havasi éger foglalja el, három terjedelmes egymás fölött lépcsőzetesen elhelyezett lapát képeznek, a melyek egymástól itt-ott meredek szirtfalak által vannak elkülönítve. A mintegy 100—200 m. széles egres öv után rövid törzsű bükk és juharból alkotott ritkás, egyes sziklatömbök által megtarkázott állabok terülnek el, a melyek hézagain a vadász gyakorlott szeme messze ellát.

Mi, már mint Mr. Ducrot, gróf Török Józsi és én a középső lapát foglaljuk el, és a mennyiben ánglius vendégünket kívántuk lövéshez juttatni, együtt ballagtunk, a folytonosan tartó esőzés által szőnyeggé puhított almon, nesztelenül. Már-már eredménytelennek véljük lesjárátunkat, midőn a lápa végéhez közeledve, erős barczogásra ocsudunk, Mr. Ducrot-t informáljuk legott, és egy tapasztalt vadőrrel azon táj felé küldjük, a honnan a rigyető hangok elétörnek.

Néhány percz mulva erős dördülést, ezzel kapcsolatosan törzselest, majd döngölést hallottunk, és megvagyunk győződve, hogy a lövés eredménytelen volt! Még mi kombinálunk, egyszerre szemben velünk még hatalmasabb barczogás hallatszik, mire rajtunk is erőt vesz a vadászláz és most rajtunk a sor a rigyetés üteme és szünete szerint majd előre törni, majd pihenőt tartani! De mi kevesebb szerencsével bírva, a neszt fogott szarvasnak csak hült helyét találjuk, és a kiállott hevély után lassan ereszkedünk a völgybe, mert itt az alkony is! és

„Halk szürkülő homály rezg

A nap lementével,

S rég elvesztett barátok

Képét idézi fel.“

Félórai erős menet után, Mr. Ducrot és kísérijével találkozva, halljuk az örömhirt, hogy egy körülbelől 22-ös szarvas lett Mr. Ducrot által elejtve, de . . . föl nem találva, mert a közeledő est homálya a keresést meg nem engedte.

A részletek után kérdezősködve, a vadőr beszéli, hogy midőn a lövés után a nyomon mentek, alig $\frac{1}{4}$ óra multán a szarvastösszerogyva találták, de közelebb érve, csülökre kapott, Mr. Ducrot pedig zavarában a történyt hirtelen övéből ki nem huzhatván, nem lőhetett.

A hosszas magyarázatból utoljára is azon kombinatiót merítettük, hogy az összerogyott szarvas, egy második — megtelepedett

volt, a mely fekhelyéből lett kiriasztva, hogy továbbá a lövés golyója csakugyan törzselhetett, mert hisz Mr. Ducrot, saját előadása szerint, a gim óriás szemléletére mint Lore-ley „se lát, se hall“! és így szerencsésen hibázhatott! szerencsésnek azért mondom, mert egyáltalában nagy ellensége vagyok az oly sebzéseknek, a melyeknek utóvégre is áldozatul esik a vad, és pedig vagy látatlanul vagy vadörök által fölfedezve!

Kombinációnk másnap csakugyan valónak bizonyul, mert a szürkületkor a nagy esemény színhelyén megjelent ügyes vadászok és csapázók, rohamos iramot jelző nyomok és fekhelyeken kívül, egyebet . . . nem találtak! . . .

Az eddigi hajtóvadászatok eléggé igazolván azt, hogy az illetékes vadászokra kiterelni a löhető szarvasokat csak nagy ritkán lehet, hogy továbbá azok aránytalanul hosszú időt vesznek igénybe és lassudad menetükkel sok unalmas órát szereznek a lövésszornak, — ellett határozva, hogy 23-ától kezdve a főszűl a cserkészetre lesz fektetendő.

Ez indokból 22-én a d. e. órákban tanyánkat áttettük a Preluka rétre és ezáltal lehetővé tettük, hogy a lesjáratok három különböző irányban eszközöltessenek.

A Turia és Lyutta völgy vizválasztékán, illetve a Róna és Osztra tarlákat összekötő nyergen hihetőleg irtás által létrejött Preluka nevű rétre a magyarországi Kárpátgyűlés költségén fenntartott jó karban levő lóösvény vezet és miután az a kirándulási helyet képező Róna havas alatt terül el közvetlenül, itt részben nevezett egylet, részben pedig az ungvári kinestári uradalom által egy kezdetleges menház tartatik fenn. — Ide irányítók lépteinket!

Habár alkonyatra hajlott is már az idő, a rét fehér deres harmattal volt borítva, mely a 7—8 nap óta folyton tartó hideg esőknek volt kifolyása. A deres szőnyegen a vanessa polychloros bőséges mérvben, dermedt állapotban heverő, ez évi másod nemzedékű hernyói élénken emlékeztetnek a költő e szavaira:

Hideg szélről zörög már a haraszt.

A kelő nap új lombot nem fakaszt.

Elszállott rég a sok dalos madár —

Erdő, liget, hangtalan és kopár. —

Ez éjjel hajnal felé orkánszerű vihar kerekedett, melynek rohamai alatt meghajlott a százados bükkök terepélye és süketítő ropogás

közben derékon törve omoltak a porba a havasi táj számtalan diszes példányai. Habár Isten kísértésnek látszott is az erdő megközelítése e rémes időben, a cserkészetek megindultak és szeptember hó 23-án gróf Erdődy úr által egy páratlan 12-ös, — 24-én pedig gróf Széchenyi Béla úr által egy páratlan markolatos (empaumure) 16-os lett a Rónának fennebb leírt lábán leterítve. Ez utóbbi súlya megmértvén, 210 kilót nyomott. A súlynak aránylag csekély volta onnan származtatható le, hogy a mérlegelés helyére, bételek nélkül, teljes elvérzés után érkezett harmadnapra, hogy továbbá a baloldalán talált forradásokból következtetve, hosszabb időn át sebkórokban sinlődhetett.

Jellemző különben azon itt hosszabb idő óta tapasztalt észlelet, melynél fogva rendszeren az agancs azon túlkén szokott kevesebb ág lenni a páratlanoknál, a mely a sebzett oldalon van. A jelen esetben szintén ezen sajátos tulajdonság lett konstataálva, a melyről Liebich művében sehol sem emlékszik meg.

A szeptember hó 25-én mutatkozott hópelyhek mindinkább azon meggyőződést érlelték meg a társaságban, hogy az idő javulni nem fog, minélfogva e napon „vadászüdv“ kíséretében a bucsuzás megtörtént. A társaságból csak gróf Széchenyi Béla úr maradt vissza, a ki először levén itt, a vidékkel teljesen megkívánt ismerkedni, hogy az 1881. vadászatokon már kellő helyismerettel birjon.

Meglátszott rajta, hogy nemcsak edzett utazó, de vastermészetű vadász is, mert a 26-án megszűnt rigyetés után, még egy teljes hétig tartott eredménytelen medvevadászatok zsákmánytalansága el nem kedvtelenítette, sőt bennünket a természet ölen felnötteket buzditott folyton roppant tágkörű vadászkalandjai és ismeretei tárházával, a szakadatlanul dühöngő zivataros idő pedig még inkább látszott vasídegeit aczélozni!

Végre is a terítékre kapott 3 szarvassal kénytelenek voltunk megelégedni és erőlködéseinkkel felhagyni, amennyiben a legszebb hajtások is azzal végződtek, hogy legfeljebb egy róka koma vagy nyúl ötlött ki a lövész sorra!

Októberhó 2-án lekapcsoltuk tehát a dákost (Hirschfänger) letettük a fegyvert és bucsucsókkal üdvözlők a tájat, megigérve hogy :

»Majd visszajövünk hozzátok a nyárral.

Ha szól a czinke, ha kél a madárdal.«

Rónai Antal.

A gödöllői 1880. évi udvari vadászatok eredménye.

A már évek óta várt és a múlt évben bekövetkezett makktermés nemcsak az erdészeket, de a vadászokat is megörvendeztette, a mennyiben a legmagasabb udvar részére tenyésztett fővad is, ezen az előbbi években csak szórványosan mutatkozó izletes eledeltől megerősödve, korábban fejlődött és a szomszédba való kiszáguldástól visszatartatott s teljes élvezettel lépett az üzekedési időnybe. Az üzekedést jelző szarvasbögés legelőször a babati pagonyhoz tartozó juharosi erdőrészben már múlt évi augusztus 21-én hallatszott és a bekövetkezett tikkasztó meleg által megszakítva, október 12-ig tartott. A cserkésző agancsár vadászat szept. 4-én vette kezdetét s tartott október 15-ig, ezután szarvastehén, vad-disznó és rókavadászatok folytattattak és az udvar deczember 15-én történt távozásával befejeztettek. A vadászidény befejezéséig az itteni erdő- és vadász-személyzet által tartott vadászatok túlnyomólag a községektől bérelt vadászterületekre szoritkoztak. A vadászatokon részt vettek: Ő Felsége a király, Rudolf trónörökös Ő Fensége, a toscanai nagyherceg, Lipót herceg, Wallersee bárónő, Thurn-Taxis hg., idősebb gr. Larich, gr. Larich Henrik, báró Mondl és Bek szárnysegédek, báró Nopcsa udvarmester, Majnieri őrnagy, Wiederhoffer udvari orvos és az összes erdészeti és vadászati személyzet.

A vadászatok eredménye 1880. évi február hó 1-től 1881. évi január hó 31-ig következő :

Ő Felsége által elejtetett : a sz.-királyi pagonyban 4 erős agancsár, 5 vén szarvastehén és 1 szarvasborju; a babati pagonyban 1 nyúl, 13 fácán és 1 egyéb vad. Összesen 25.

Rudolf trónörökös ő fensége által : a babati és sziget-monostori pagonyokban 1 őzbak, 27 nyúl, 96 fácán, 1 vad-kacsa és 11 különféle vad. Összesen 142.

A legmagasabb udvar vendégei által : 36 erős, 23 közép és 2 gyenge agancsár, 29 vén szarvastehén, 9 szarvasborju, 2 vadkan, 1 emse, 5 őzbak, 149 nyúl, 128 fácán, 1 szalonka, 24 róka és 2 sas. Összesen 411.

A cs. kir. vadászati és a m. kir. erdő-hivatal személyzete által : 4 közép agancsár, 55 vén szarvastehén, 13 szarvasborju, 1 vadkan, 2 őzbak, 237 nyúl, 158 fogoly, 31 szalonka, 71 vadkacsa, 23 fürj, 56 róka, 61 kutya, 67 macska, 92 sólyom, 117 vércse, 56 bagoly, 402 varju és szarka. Összesen 1446.

Üzekedési időben elesve találtatott : 4 erős és 1 közép agancsár. Összesen 5.

Főösszeg : 44 erős, 28 közép és 2 gyenge agancsár, 89 vén szarvastehén, 23 szarvasborju, 3 vadkan, 1 emse, 8 őzbak, 414 nyúl, 237 fácán, 158 fogoly, 32 szalonka, 72 vadkacsa, 23 fürj, 12 különféle vad, 86 róka, 61 kutya, 67 macska, 2 sas, 92 sólyom, 117 vércse, 56 bagoly, 402 varju és szarka. Összesen 2029.

Az elejtett agancsárok közül sulyra nézve legnehezebb egy a toskanai nagyherczeg Ö Fensége által a mácsai pagonyban ejtett 14 ágú szarvas, a mely felbontva 219 kilot nyomott; az agancskifejlődést illetve legerősebb volt a báró Nopcsa cs. kir. udvarmester által a klini erdőrészen ejtett 12-tes agancsár, melynek agancsai egyenkint 1 mtrnyi hosszt meghaladtak.

Feltűnést okozott azon észrevétel, hogy az elejtett agancsárok közt sok csonkitott ágú találtatott. Ezen tünetemény leginkább oda magyarázható, hogy az üzekedési időben bekövetkezett dulakodások már a dús tápláléknál fogva is hevesebbek voltak, mint rendesen.

Végül említést érdemel, hogy a mult vadászati idényben első alkalommal használt cserkésző kocsik Kelber F. budapesti

czég gyárából kerültek ki és mind kiállításra, mind czélszerűségre kitűnőeknek bizonyultak és az udvar részéről elismerésben részesítették. — Gödöllőn, február 19-én 1881.

Kallina Károly, m. k. erdőmester.

A f a p i a c z r ó l.

B u d a p e s t, február-hó 28.

(B.) A faüzlet helyzete, belföldi piacainkat illetőleg, szilárd és az árak emelkedő irányzatával bir, melyet a fakereskedők is bevallnak; nem így azonban a külföldre s nevezetesen Észak- és Dél-Németország felé, honnan az eddigi mérsékeltbb vételkedvnek is lankadását jelzik, noha másfelől a magyar és osztrák faanyagok jósága iránti bizalom emelkedőben van.

Részünkről be kell ismerni, hogy az üzlet ez időszerint szintén forduló ponton áll s lehet, hogy jövő tudósításunkban már nevezetes s talán nem épen előnyös változásról is kell tudósitanunk, kivált ha teljesülne a pénzügyi körökből szivárgó ama hír, hogy a török-görög háboru csakugyan megvalósul.

A termelt faanyagok ez évi téli kiszállításáról az ország minden részéről kedvező tudósítások érkeznek és a készletek tulságos emelkedéséről sincs szó; az eddig tartott hideg időjárás pedig szintén megkönnyíti az újabb termelésű tűzifa helyzetét.

Üzleti viszonyaink e szerint saját piacainkat illetőleg eléggé kielégítők volnának, leszámítva azon eléggé el nem ítéhető súlyos verseny megeremtését, melyet vasutaink igazgatóságai okoznak s mely, miként ennek már többször is kifejezést adtunk, abból áll, hogy az országot észak-keletről délnyugotnak egész diagonális vonalban adják át a gácshoni és stájerországi faanyagok uralmának, történvén a szállítás és ezzel a magyar erdőbirtokosok és fakereskedők érdekének